

Osijek, Zagreb, 06. lipnja 2014.

ZLOČIN U GRUBORIMA – PRESUDA U POSTUPKU PRED ŽUPANIJSKIM SUDOM U ZAGREBU

Iznenaduje nas današnja prvostupanjska oslobađajuća presuda u kaznenom postupku protiv optuženih **Frane Drlje** i **Bože Krajine**, te do trenutka konstatiranja smrti, **Igora Benete**, bivših specijalaca Antiterorističke jedinice Lučko (ATJ), a zbog kaznenog djela **ratnog zločina** počinjenog **25. kolovoza 1995. u zaseoku Grubori** pored Plavnog, na Županijskom sudu u Zagrebu pred vijećem kojim je predsjedavao sudac Zdravko Majerović.

Sudsko je vijeće utvrdilo da su zločine počinili pripadnici ATJ Lučko i oslobodilo je optuženike što je još jedan udarac za porodice civila ubijenih u tijeku i nakon VRA Oluja.

Tijekom dokaznog postupka brojni svjedoci i materijalni dokazi ukazivali su na to da je postrojba bila podijeljena na grupe i da su optuženici imali zapovjedne ovlasti u svojim grupama. Kao zapovjednici bili su dužni spriječiti svoje podređene u počinjenju zločina. O zapovjednoj odgovornosti govori i činjenica da su tri izvješća pisali Krajina, Balunović i Žinić, t.j. svi zapovjednici osim Drlje koji je odbio pisati izvješće. Svjedoci su svjedočili da su upravo postrojbe optuženika prošle kroz Grubore. Neki svjedoci su čak u istrazi spominjali prvooptuženog Drlju u kontekstu direktnog počinitelja zločina no na glavnoj su raspravi svoje iskaze promijenili.

Na izlazu is sudnice Željko Sačić nam je dobio „Jeste li zadovoljni sa presudom?“ Pravo je pitanje je li gospodin Sačić zadovoljan, jer iz konstatacije suca Majerovića proizlazi da su zločina počinili pripadnici ATJ Lučko čiji zapovjednik je bio g. Ž. Sačić. Ako bi tko trebao biti zabrinut to je upravo g. Željko Sačić.

Zločin u Gruborima /

Podsjetimo, 25. kolovoza 1995. godine, u zaseoku Grubori pored Plavnog, počinjen je ratni zločin nad civilnim stanovništvom. Pripadnici ATJ Lučko ubili su mještane starije dobi, **Jovu Grubora, Miloša Grubora, Mariju Grubor, Milku Grubor, Đuru Karanovića i Jovana Grubora pok. Damjana**, koje su ondje zatekli. Većina mještana Plavnog i Grubora se toga dana ujutro uputila prijaviti UNPROFOR-u u školskoj zgradi u Plavnom, a u vezi odlaska u tadašnju SR Jugoslaviju ili zbog eventualnog ostanka u Hrvatskoj. Civili srpske nacionalnosti koji su toga jutra ostali u svojim domovima su ubijeni, a gotovo sve kuće u zaseoku su zapaljene.

25. kolovoza 1995. kad su pripadnici UN i svjedokinje prišli selu Grubori (Knin) vidjeli su većinu kuća u plamenu i pronašli 5 ubijenih civila. Svjedokinja je rekla da je u štalama gorjela živa stoka. Dozivala je supruga i otrčala od jedne livade gdje je vidjela njihove dvije krave, prostrijeljene su ležale na travi. Nedaleko od tih krava bilo je tijelo **Jove Grubora (r. 1930.)** grlo mu je bilo prerezano i nedostajalo mu je pola lica. Svjedokinja je zapomagala i otrčala u kuću **80-godišnjeg Miloša Grubora** koji je bolestan ležao u krevetu. Zatekla ga je na podu u pidžami, ležao je u lokvi krvi. Pokraj njega su bile ispaljene čahure. Zbog noći UN ih je prevezao u Knin. Sutradan su sa pripadnicima UN nastavili potragu za još četvero mještana. Na zgarištu svoje kuće svjedokinja je vidjela, ispod nagorjele grede, noge. Nakon što je razgrnula pepeo ispod grede našla je svoju **90-godišnju svekrvu Mariju**, ležala je na leđima, lice prekriveno rukama, svu opečenu. Na livadi gdje je našla muža našli su još dva leša: **51- godišnju Milicu Grubor** izbodenu nožem i izrešetanu rafalima. Nedaleko od nje bio je leš **Đure Karanovića (r. 1950.)** koji je na vratu imao rane od noža a na grudima rane od rafala. **Jovan Grubor star 73 godine** zapaljen je sa svojom kućom.

U Gruborima danas nitko ne živi, obitelji ubijenih u izbjeglištvu još uvijek iščekuju pravdu i obeštećenje.

MKSJ /

Zločin u Gruborima obuhvaćen je pravomoćnom presudom protiv Gotovine i dr., pred MKSJ-om. Haško sudsko vijeće je izvan razumne sumnje utvrdilo da su Jovo Grubor, Miloš Grubor, Marija Grubor, Milka Grubor, Đuro Karanović žrtve ubojstva počinjenih u okviru kaznenih djela zločina protiv čovječnosti te kršenja zakona i običaja ratovanja, propisanih čl. 5. i čl. 3. Statuta MKSJ-a, no nije utvrdilo kaznenu odgovornost optuženih. U suđenju pred Županijskim sudom u Zagrebu, optužnicom se navodi i ime šeste žrtve, Jovana Grubora pok. Damjana.

Tijek suđenja pred Županijskim sudom u Zagrebu /

Nakon sustavnog prikrivanja zločina, o čemu je pred MKSJ svjedočilo više osoba, ŽDO iz Zagreba podiglo je 15. prosinca 2010. godine optužnicu protiv trojice hrvatskih državljana F. D. (1963.), B. K. (1957.) i I. B. (1973.) zbog počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske. Kako je ustvrdio u svom završnom govoru, 31. svibnja 2014., zamjenik Županijskog državnog odvjetnika Robert Petrovečki, na kraju suđenja koje je započelo 24. studenoga 2011., **“nije sporno da se dogodio ratni zločin u kojem su pripadnici ATJ Lučko na brutalan način ubili šestero civila”**. Optuženi dvojac, prema tužitelju, je imao neupitnu zapovjednu funkciju. Pronađeni su posmrtni ostaci, kao i u potpunosti spaljeno selo, kazao je tužitelj te je od suda zatražio da se dvojicu okrivljenika proglasi krivima za zločine u Gruborima.

Tijekom dokaznog postupka ispitano je preko 70 svjedoka, neki od njih bili su na visokim vojnim i policijskim pozicijama. Dva puta na mjestu zločina, u zaseoku Grubori provedena je rekonstrukcija događanja iz 1995., a jedan od optuženika, trećeoptuženi **Igor Beneta**, u međuvremenu je pronađen obješen. *Documenta* – Centar za suočavanje s prošlošću je problematizirala okolnosti smrti Igora Benete na konferenciji za novinare održanoj 02. travnja 2012.¹

Prvooptuženog **Franu Drlju** optužnica je teretila za neposredno počinjenje zločina nad šestero civila kao i za nesprječavanje podređenih u činjenju zločina, ubijanju civila i paljenju njihovih domova, dok se drugooptuženog **Božu Krajinu** teretilo isključivo temeljem zapovjedne odgovornosti. Neki svjedoci promijenili su iskaze dane tijekom istražnog postupka, dok većina bivših suboraca optuženika ništa nije ni vidjela niti čula. Nisu znali tko je predmetnom akcijom zapovijedao, tko su im na terenu bili neposredni nadređeni. Tadašnji pripadnici elitne postrojbe nisu znali tko je odredio smjer kretanja, a kuće koje su im se našle na putu nisu provjeravali iako se čišćenje terena provodilo u cilju eliminiranja zaostalih neprijateljskih snaga.

Opstruiranje istražnih radnji /

Nakon zločina u Gruborima namjerno su **opstruirane istražne radnje**. Antiteroristička jedinica Lučko MUP-a RH-a neposredno prije početka akcije od 25. kolovoza 1995. godine bila je podijeljena u četiri grupe. U akciji čišćenja terena uoči prolaska Vlaka slobode, a prema svjedočenju zapovjednika akcije **Josipa Čelića** (13. studenog 2012, Županijski sud Zagreb), na terenu su kao zapovjednici spomenutih grupa postavljeni **Branko Balunović, Stjepan Žinić te optuženi Frano Drlje i Božo Krajina**. Svi spomenuti zapovjednici grupa, prema Čeliću, imali su potpunu zapovjednu odgovornost unutar svojih postrojbi što znači da su se njihove zapovijedi trebale bespogovorno izvršavati. Kako je svjedočio zapovjednik Čelić, on se ubrzo nakon početka akcije vratio na početne položaje, i to s jednim pronađenim civilom, te je od tada izgubio kontakt s ostalim zapovjednicima grupa. S operativnim zapovjednikom akcije **Zdravkom Janićem** odlazi prema završnoj crti akcije gdje ga gore spomenuti zapovjednici grupa izvještavaju kako nisu naišli na probleme tijekom akcije o čemu on u prvom izvještaju (na dan akcije) informira stožer Specijalne policije u Gračacu. Prije postupka pred Županijskim sudom, pred MKSJ o zločinu u Gruborima je saslušano daleko više svjedoka nego u vezi sa bilo kojim drugim zločinom iz optužnice. Na temelju iskaza tadašnjih policijskih zapovjednika i specijalaca, **vijeće MKSJ je zaključilo da je nakon ubojstva izmišljena priča o sukobu sa "srpskim teroristima"**. Do takvog zaključka se došlo između ostalog i na temelju navoda Josipa Čelića, koji je i pred Županijskim sudom u Zagrebu ponovio svoje navode da je u svom prvom izvještaju na dan akcije izvijestio nadređene da tijekom akcije nije bilo nikakvih borbi, ali da je potom pozvan u Gračac gdje mu je **zamjenik zapovjednika Željko Sačić** rekao da je u Gruborima bilo "oružanog sukoba" i da treba napisati novi izvještaj koji mu je potom Sačić u odvojenoj prostoriji izdiktirao. Zapovjednik jedne od grupa na terenu Balunović, koji je također svjedočio i u Haagu i u Zagrebu napominje kako ga dan poslije, nakon sastanka u stožeru specijalne policije u Gračacu, Čelić informira kako "temeljem napatka gospodin **Sačića**", **zamjenika zapovjednika specijalaca Mladena Markača**, piše novi, drugi izvještaj o akciji čišćenja u kojem je naveo da su se specijalci u Gruborima sukobili sa zaostalim srpskim borcima, što je moglo dovesti do stradavanja staraca u unakrsnoj vatri. Prema svjedočenju zapovjednika Čelića, u Stožeru u Gračacu je zatekao i generala Markača, a nakon čega ga Željko Sačić odvodi u posebnu prostoriju, gdje mu,

1 http://www.documenta.hr/assets/files/objave/2012%2004/2012.04.02_Konferencija_Beneta.pdf

koristeći se bilješkama koje je zapisao na poleđini njegovog prvog izvješća, nalaže da napiše novo, drugo izvješće. Pri tom ga informira kako njegovo prvo izvješće nije točno i da u novom izvještaju mora biti uvrštena informacija o “oružanim sukobima”. Svjedok Čelić je tokom suđenja u Zagrebu priložio svoje prvo izvješće o akciji, na čijoj poleđini se nalazi Sačićev, rukom pisani tekst.

VRA Oluja /

Kada govorimo o **procesuiranju odgovornih za kaznena djela ratnog zločina počinjenih tijekom vojno redarstvene akcije Oluja, imamo tek jednu pravomoćnu presudu** pred hrvatskim pravosuđem i to za zločine u **Prokljanima i Mandićima**. Optuženi **Božo Bačelić**, zapovjednik Izvidničke satnije 113. brigade HV-a, počinio je zločin nad civilima, bračnim parom Damjanić, 11. kolovoza 1995., u mjestu Prokljan općina Skradin, a koji dan ranije u zaseoku Mandići, općina Kistanje i zločin nad ratnim zarobljenikom, pripadnikom vojske RSK-a **Vukom Mandićem**. Optuženi Bačelić, odlukom Vrhovnog suda RH osuđen je na 7 godina zatvora, dok će se nad ostala tri okrivljenika, pripadnika spomenute satnije, provesti ponovljeni postupak. Opt. Bačelić uhićen je u Njemačkoj u veljači 2012. Hrvatskoj je izručen u travnju 2012.²

Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava (HHO) na području oslobođenom VRA Oluja evidentirao je **677 civilnih žrtava** te oko 20.000 uništenih (spaljenih, srušenih ili temeljito oštećenih) objekata.

Za razliku od evidencije HHO-a, evidencija **DORH-a sadrži podatke o 214 smrtno stradalih osoba**, od kojih su 167 stradale kao žrtve kaznenog djela ratnog zločina, a 47 kao žrtve kaznenog djela ubojstva. S obzirom na bitno različite podatke, DORH je naveo da se često ne razlikuju žrtve kaznenih djela ubojstava i ratnih zločina od žrtava rata – gdje ne postoji kaznena odgovornost zaraćenih strana za njihovu smrt. U bazi podataka DORH-a evidentirano je ukupno 27 ratnih zločina (167 žrtava) počinjenih za vrijeme i nakon „Oluje“, u kojima su počinitelji 24 zločina (155 žrtava) potpuno nepoznati. **Za ratne zločine počinjene za vrijeme ili nakon VRA “Oluja” pred hrvatskim sudovima vođeni su ili se vode tek tri kaznena postupka – protiv ukupno 10 osoba.** U tijeku je istraga protiv Željka Sačića, tadašnjeg zamjenika zapovjednika specijalne policije Mladena Markača.

Suočavanje sa zločinima VRA Oluja /

U kontekstu ne suočavanja hrvatskog društva sa zločinima počinjenim tijekom i nakon VRA Oluje valja istaknuti kako je godinama uobičajeno proslavljanje obljetnica pojedinih postrojbi u prisutnosti visokih državnih, lokalnih, vojnih ili policijskih dužnosnika, iako se neke od njih povezuje s više zločina. Tako su, primjerice, **jedinice Specijalne policije (SP)** u društvu percipirane kao elitnije postrojbe Republike Hrvatske. No osim zločina u Gruborima i Ramljanima, za koje se protiv njenih pripadnika vode postupci, uz pripadnike Specijalne policije vežu se i **zločini počinjeni u Medačkom džepu**. U zoni odgovornosti SP, ubijena je većina žrtava ovoga zločina. **Niti jedan pripadnik Specijalne policije do danas nije osuđen za bilo koji ratni zločin.**

Vesna Teršelič, *Documenta* – Centar za suočavanje s prošlošću

Zoran Pusić, Građanski odbor za ljudska prava

Mladen Stojanović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek

2 <http://www.documenta.hr/hr/zlo%C4%8Din-u-prokljanu-i-mandi%C4%87ima.html>